

Orgellandschaft Siebenbürgen MD + GO 3414/15 — Dabringhaus und Grimm — 2 CD*

Mindig rendkívüli kihívást jelent számomra az erdélyi műemlékorgonák megszólaltatása vagy a rajtuk készült hangfelvételek hallgatása. Vajon kellő alázattal tudjuk-e fogadni e fenséges hangszer erdélyi reprezentánsainak történelmi üzenetét? Őszintén átérezzük-e a távozó szászág által hagyott úr mélységét és kultúrájuk — kultúránk — veszélyeztetettségét? És nem vagyunk-e — mint annyian, akik kihasználják a pillanatnyi konjunktúrát — méltatlanok arra, hogy nyilatkozzunk? Vívódásaim közben érzem: nehéz anélkül szólnom *Ursula Philippi* díjnyertes lemezéről, hogy az ne legyen személyes hangú. Talán bocsánatos az emlékek felidézése, hisz gondolataim az erdélyi orgonatörténetnek a most megszólaló zene közreadása előtti időszakát idézik, az akkori „keskeny ösvényen járók”-ra is hivatkozva.

Nagy örömmel fogadtuk egykor a „Történelmi orgonák Romániában” (*Orgi istorice din România* — Hans Eckart Schlandt 1977) című, sorozatnak ígért kiadvány első lemezét, a brassói Fekete templom orgonáján, annak orgonistájával készült felvételt. Egy koncepciót véltünk felfedezni az akkori romániai hanglemezkidrásban — folytatását annak a munkának, amelyet egymástól elszigetelten és a pillanatnyi erőviszonyoknak alárendelten Horst Gehann, Helmut Plattner és Franz Xaver Dressler indított el, addig megjelent hanglemezeikkel. (Ők a körülmények ellenére nemzetközileg ismert erdélyi művészei voltak a 60-as éveknek.) A fokozatosan bomló, majd később széteső diktatúra akkori szorításában kiderült, hogy koncepcióról szó sincs. A bizonytalan időközökben megjelenő további lemezkiadványokat (Ilse-Maria Reich, Ursula Philippi, Benedek Kálmán, Kozma Mátyás, Dávid István) már a felülről diktáló véletlenszerűség határozta meg mind hely-, mind pedig műsorválasztás tekintetében. A felsorolt kiadványok egyike sem kapható már Romániában, az előadóművészek többsége külföldre távozott.

Az 1992-ben megjelent *Orgellandschaft Siebenbürgen* dupla CD egy új kor-szak új üzenetét hordozó zenei és művelődéstörténelmi felkiáltójel. Két erdélyi művész játszik: *Ursula Philippi* (Nagyszeben) és *Hans Eckart Schlandt* (Brasó). Mindketten olyan orgonaművészi munkakörben dolgoznak, mely állások léte a XIV. századtól folyamatosan bizonyítható. Az erdélyi szászág történetében e két „zenei szentély” politikai változásoktól és határoktól függetlenül létezett évszázadokon át. Hátborzongató, a hely és a zene állandóságát tanúsító üzenet.

* A kiadvány 50 DM áron megrendelhető a Magyar Egyházzenei Társaság titkárságán keresztül (Budapest, 1093, Lónyay u. 3. V./2.)

Vélhetően nem csupán a kitűnő előadást díjazták a német hanglemezkritikusok (Preis der Deutschen Schallplattenkritik — 1993). Az összeállítás ugyanis nemcsak az előadott művek tekintetében kiemelkedő értékű, hanem hosszú ideje várt, hiteles „tájképet” is rajzol az erdélyi orgonakultúráról. A kísérőfüzetben a vidék történeti orgonáit Hermann Binder orgonaépítő-restaurátor mutatja be. A legjelesebb erdélyi mesterek (Johannes Vest, Johannes Hahn, Johannes Prause, Samuel Maetz, Carl Schneider, Kolonics István, Wegenstein Lipót) hangszerei mellett két európai hírű orgona is hallható: a brassói Fekete templom (Carl August Buchholz 1836-39) illetve a nagyszebeni evangélikus templom (Wilhelm Sauer 1915) orgonája. A felvételek értékét növeli, hogy a leírásokban az egyes zeneművek előadási regisztrációit is megtaláljuk, ugyanakkor a kitűnő minőségű orgonafényképek mindegyike esztétikai élményt nyújt.

Ursula Philippi nagy műgonddal, a helyszínekhez kapcsolódó, autentikus zenei anyagot válogatott. A bemutatott szerzők és művek között sok az újdonság, az európai orgonairodalomban eddig ismeretlen alkotás. Bakfark, Diruta, Croner ismertebb művei mellett a nagy elődökön (Johann Leopold Bella, Rudolf Lassel, Waldemar von Baussnern, Paul Richter) át Hans Peter Türkig, korunk kolozsvári zeneszerző egyéniségéig tart a sor. És folytathatnám a szűk értelemben vett szakmai értékelést, de fölösleges vállalkozás: ez a hanglemez más kategóriában indul, az egyetemes értékek szintjén, hasonlóképpen a hangszerekhez, amelyeket bemutat.

Hallgatom Európa egyik legértékesebb történeti orgonáján az „Ein feste Burg” fantáziát, vagy Franz Xaver Dressler „Wie schön leuchtet der Morgenstern” korálfantáziáját a hatalmas Sauer-orgonán. Eszembe jutnak ez utóbbi művész, az erdélyi szászság egykori zeneigazgatója, üzenetként megőrzött szavai, melyek a második világháború végén a front átvonulásakor hangzottak el: „Nicht vergessen! Mittwochs Bach-Chor!” (Ne felejtsek: szerdánként Bach-kórus!)

Csak így lehet — amíg lehet.

Dávid István

Helyesbítések

Marian A. Mayer tanulmánya első részébe (Magyar Egyházzene I. évf., 1993/1994, 2. szám) kisebb sajtóhibák mellett súlyos értelemzavaró hiba is került. A 249. oldalon, fentről a 18. sorban „háromszintes trombita” helyett „három vízszintes trombita” olvasandó.

A szekszárdi Buxtehude-Bach orgonaversenyéről szóló híradásban (Magyar Egyházzene I. évf., 1993/1994, 2. szám) a 252. oldal jobb oldali hasábjában, fentről a 11. sorban: „Kovács Hedvig” helyett „Jakab Hedvig” olvasandó. Az érintettektől elnézést kérünk.

Közlemény:

Lapunk szerkesztőségének tagja, dr. Dudits Pál, a Magyar Köztársaság Belügyminisztériumának engedélyével ezentúl anyai ági felmenőinek vezetéknevét viseli. Teljes neve tehát: dr. Enyedi Pál.